

יבמות קיט

משה שווערד

1. ערוך לנר על יבמות דף קיט/א

כמתניתן שמא מעוברת: הרמב"ם (ה' יבום פ"ג) פסק שהצרה שעם בעלה לא צריכה להמתין רק צ' יום ולא צריכה לחוש לצרה שנשארה כאן כיון שאין בעלה עמה, והב"י הביאו (בסי' קנ"ז) וכתב עליו ופשוט הוא וגם הבית שמואל שם הביאו להלכה, ולענ"ד קשה דממנ"פ אם אינה ראוי' להתעבר ל"ל הטעם מפני שאין בעלה עמה ואם איירי בראוי' להתעבר למה לא צריכה לחוש שמא בשעה שיצאה היתה צרתה מעוברת וילדה ואין לומר דאיירי בענין שידעין בודאי שאי אפשר לה להתעבר דא"כ איך כתב הרמב"ם דצריכה להמתין צ' יום אותה שעמה הא בכה"ג גם היא אינה צריכה להמתין וע"כ צ"ל דאפילו באינה ראוי' להתעבר צריכה להמתין משום לא פלוג ומטעם זה גם איילוניות וזקנה צריכה להמתין כמו שכתב רש"י לקמן (ע"ב), אכן לפ"ז מנ"ל להרמב"ם שהצרה שעמו אינה צריכה להמתין דאפילו אותה שנשארה כאן לא ראוי' להתעבר תהי' היא צריכה להמתין משום לא פלוג, והנה ביישוב הרמב"ם י"ל שהרי לפי מה שכתב הלחם משנה (שם) נפקא להרמב"ם כן ממה דאמרינן לעצמה שלשה ולהתוספ' י"ט נפקא לי' כן ממה דאמרינן לצרה אחריתי לא חיישינן ולכן ס"ל להרמב"ם דהגמרא ס"ל דדוקא לענין שיהיו דג' חדשים לבד אמרינן לא פלוג בין ראוי' להתעבר או לא אבל שתהי' עגונה כל ימי' בזה לא השוו רבנן גזירתם, אכן אחר שרש"י ושאר ראשונים לא פירשו בהגמרא כהרמב"ם בשני המקומות שהביא ראי' מהם לשיטתו לא פשוט ג"כ חילוק בזה ולכן לא ידעתי למה כתב הב"י דפשוט הוא ולענ"ד דין זה צ"ע:

2. תוספות מסכת יבמות דף קיט עמוד א ד"ה האשה יצתה

האשה יצתה מליאה חוששת - אף על גב דאיכא חזקה דמסייע לרובא דנקבות ומפילות חוששת דאיתרע ליה חזקה שיצתה מליאה.

3. תוספות מסכת יבמות דף קיט עמוד א

אבל לצרה אחריתי לא חיישינן - מהיתור לשון דהיא צרתה דייק דהיא צרתה משמע ליה שהצרה עצמה מעוברת ולא משמע צרה אחרת אם נשא.

4. רש"ש מסכת יבמות דף קיט עמוד א

גמרא מאי היא צרתה כו'. נראה דמלת היא דייק שמיותרת ודלא כתוי"ט שכ' דצרתה מיותר הוא:

5. תוספות מסכת יבמות דף קיט עמוד א

אמאי הלך אחר רוב נשים כו' - וא"ת דתנן לעיל באידך פירקין (דף קיח:): ניתן לי בן במד"ה מת בעלי ואח"כ מת בני למה אינה נאמנת במגו שהיתה יכולה לומר עדיין בני קיים וסמכינן ארוב נשים שמתעברות ויולדות וי"ל דמירי כגון שיש שני עדים שאומרים ששניהם מתו דהשתא אינה יכולה לומר עדיין בני קיים.

6. תוספות מסכת יבמות דף קיט עמוד א

כגון ט' חנויות וסנהדרין כו' - תימה היכי פליג ר"מ והכתיב אחרי רבים להטות ועוד היכא אשכחן דפליגי ר"מ ורבנן בט' חנויות הא לא אשכחן דפליגי אלא בקטן וקטנה ושמא לאו דוקא נקט ט' חנויות וסנהדרין אלא כגון מיעוטא דפליגי בחולין (דף יא.) ובמס' ע"ז (דף מ:): [עי' תוספות בכורות יט: ד"ה ברובא].

7. תוספות הרא"ש מסכת יבמות דף קיט עמוד א

כגון רובא דאיתיה קמן כגון תשע חנויות וסנהדרין. תימה היכי ס"ד למימר דפליג ר"מ בסנהדרין הא כתיב אחרי רבים להטות, ועוד לא אשכחן דפליג ר"מ בט' חנויות אלא דוקא בקטן וקטנה הוא דפליגי, וי"ל דלאו דוקא נקט חנויות וסנהדרין אלא כגון ט' חנויות וסנהדרין דליתיה לגמרי לקמן כגון רובא ומיעוטא דפליגי ביה בחולין ובע"ז.

8. תוספות מסכת יבמות דף קיט עמוד א

מחזורתא מתני' ר"מ היא - וא"ת ולר"מ דחייש למיעוט היכי משכחת לה דמאי כיון דאיכא מיעוט עם הארץ שאין מעשרין ועוד דאיכא חזקה דטבל [1] ומיהו אי לא חייש ר"מ למיעוט מה"ת אפילו היכא דאיכא חזקה בהדיא אלא מדרבנן הוה אתי שפיר [2] ויש לומר דלא חיישינן כה"ג למיעוט דאם הוא הוחזק כל ישראל מי הוחזקו אע"ג דגבי כותים גזר ר"מ על כולם משום מיעוט שנתקלקלו כדאמר בפ"ק דחולין (דף ו.) שאני כותים דאומה אחת הן ואין נזהרין במצות כישראל.

9. ערוך לנר מסכת יבמות דף קיט עמוד א

בא"ד. כל ישראל מי הוחזקו. פי' דהרי לכל אחד מישראל יש לו חזקת כשרות והכי אמרינן במכות (ה ב) ואף דמשמע שם דפליגי בזה ר"י ור"ל מכ"מ י"ל דלאחר ששמעה מר"י קבלה ועכ"פ פסקינן כן וכמו שכתב שם הריטב"א:

10. שו"ת חתם סופר חלק ד (אבן העזר ב) סימן קמז

והנה דברי הרשב"א הללו לכאורה צע"ג וכי נעלם ממנו סוגי' דפי' בן סורר ומורה דמסיק דאזלינן בתר רובא בד"נ ולא אמרינן ושפטו העדה והצילו ע"ש וצ"ל לפי' מה שהארכתי בכמה מקומות דליתא קמן נהי בתחיל' קאמרינן בפ"ק דחולין תינה רובא דאיתא קמן ר"ל דאתחזק רוב התירא קמן רובא דליתא קמן כגון קטן וקטנה דלא אתחזק רוב התירא קמן אלא כך מנהג העולם רובא דעלמא אינן סריסי' ואיילנות אבל לא אתחזק רוב התירא קמן דאפשר דכל קטן וקטנה דהאי דרא כולם סריסי' א"כ מנ"ל דאזלינן בתר האי רובא דמבואר מזה לפי הס"ד דרובא דליתא קמן גריע מרובא דאיתא קמן מ"מ היינו להס"ד דפריך מנ"ל אבל לפי המסקנא דהל"מ היא דאזלי' אפי' ברובא דליתא קמן שוב עדיף ליתא קמן מדאיתא קמן דאיתא קמן עכ"פ אית כאן לפנינו מיעוט הסותר להרוב ואפשר שיזדמן לפנינו מן המיעוט המוחזק לפנינו ומעורב בין הרוב אלא שגז"ה הוא דאזלי' בתר רובא וארוב כזה כ' שיטה מקובצת פ"ק דב"מ בשם תוס' הרא"ש בסוגי' דקפי' א' מן המנין לתוכו דהוה רק ספיקא אלא רחמנא התירו אבל רובא דליתא קמן אין כאן שום חזקת איסור דאפשר כל הקטנים בדור הזה כולם בני אלוודי אין גם א' מהם סריסי ואין כאן אפי' ספק וסברא זו בהר"ן פ"ק דביצה גבי ספנא מארעא ע"ש בד"ה וקוקא דאיכא בהדה יע"ש.

11. ספר שערי יושר שער ד - פרק א

והטעם בזה דמה שאמרה תורה אחרי רבים להטות אינו בגדר רובא דליתא קמן שהוא ענין בירור והכרעה מצד המציאות והטבע, אלא שהוא דין תורה לתלות הספק על פי הרוב - וכמו שהבאנו לעיל בשער ג' פרק א' - דברי הרא"ש שהובא בשטמ"ק בפרק קמא דב"מ שכתב שהוא ספק והתורה התירה ספק זה או אסרה והארכנו שם לבאר ענין זה בס"ד - ומשו"ה כיון דגלי רחמנא דבקבוע נשאר הספק כמו שהוא ואין חילוק בין מחצה על מחצה לרוב, פשוט להש"ס דאף אם איכא בזה תורת רוב כשנבוא לדון על הספק מצד אחד לא מהני רוב זה, אם יש מקום לדון מצד אחר על צדדי הספק שבצד ההוא איכא תורת קבוע, אף דענין זה אי אפשר למילף מקרא דוארב לו, אבל פשוט להו לחז"ל זה הענין מצד הכלל של תורת רוב ומיעוט, כיון דלענין בירור הדבר כמו שהוא אין חילוק בין קבוע לפריש רק גזיה"כ הוא, דבקבוע ליכא תורת היתר מחמת מספר הרוב, משו"ה אם איכא לדון איזה ספק מצד אחר, ובנוגע לספק ההוא הוא קבוע, הרי נשאר דין ספק בלי היתר הרוב, ואיך שיהיה עכ"פ מוכח ענין זה מהגמרא דנזיר הנ"ל דבהזרע לניחותיה חזר הדין למקומו והוי ככל ספק בקבוע אף דמתחילה היה פריש:

12. ספר שערי יושר שער ג - פרק א

והנה מפשטות הש"ס נראה דענין הרוב של ט' חנויות יש ללמוד מקרא דאחרי רבים להטות ורובא דליתא קמן ליכא למילף מזה, ומשמע לכאורה דרובא דאיתא קמן הוא רוב שמכריע ומברר יותר את הספק מכמו רובא דליתא קמן, וכן מתרץ הש"ס בתירוץ א' ביבמות דף קי"ט ע"א אפילו תימא רבנן כי אזלי רבנן בתר רובא דאיתא קמן כגון ט' חנויות וסנהדרין, אבל רובא דליתא קמן לא אזלי רבנן בתר רובא יעו"ש. וברשב"ם ב"ב דף צ"ג ע"א ד"ה דהוא גופא מוחזק כתב בזה"ל, וכיון דהוא עומד בצדו אזלינן בתר אומדנא אבל בתר רובא דליתא קמן לא אזלינן עכ"ל. משמע קצת דרק ברובא דליתא קמן ס"ל לשמואל דאין הולכים בממון

אחר הרוב, וכן הוכיח מדבריו בספר ת"ה הובא בקונטרס הספיקות כלל ו', אף דברי ש"ס חסידים שם כתוב בדבריו היפוך משמעות זה, דעל הא דאמרו שם ושמואל אמר לך כי אזלינן בתר רובא באיסורא כתב שם הרשב"ם כגון ט' חנויות מוכרות בשר שחוטה עיי"ש, אמנם בשטמ"ק שם כתב להדיא דרק ברובא דליתא קמן פליג שמואל יעו"ש בשם גליון תוס', וכן הביא בקונטרס הספיקות בשם הת"ה שכתב כן בשם גליון התוס'. ובמדכי פרק הורוע כתב דרבי מאיר ס"ל דחיישינן למיעוטא הוא רק ברובא דליתא קמן אבל ברובא דאיתא קמן לא פליג, וכן מוכח להדיא מדברי תוס' יבמות דף קי"ט ע"א ד"ה כגון דבט' חנויות לא פליג ר"מ יעו"ש. וכן כתבו במסכת בכורות דף י"ט ע"ב בד"ה ברובא דאיתא קמן וז"ל, ברובא דאיתא קמן תשע חנויות הוי מצי למימר ולטעמיך מי פליג רבי מאיר התם הא אחרי רבים להטות כתיב והתם ילפינן תשע חנויות בפרק קמא דחולין עכ"ל...

[ה]: **אלא נראה שהענין בתשע חנויות הוא כענין דין הרוב המכריע בדיינים**, והוא דכיון שהבשר בע"כ נפרש מאחת מהעשר חנויות, כל חנות וחנות גורמת דין על הבשר לספק את הדין על הבשר, ונמצא דעל הבשר איכא תשעה צדדים הגורמים צד היתר וצד אחד הגורם צד איסור, **והתורה אמרה אחרי רבים להטות דכן הוא הדין בדיינים שאמרה תורה שהדין היוצא מהרוב עלינו לעשות כן**. כמו כן הדין הנוגד מרוב חנויות נגד המיעוט הוא דין שעלינו להתנהג כן, אף שבמציאות ליכא כאן בירור כלל, **ועפ"י כלל זה אמרו בגמרא דרובא דאיתא קמן ילפינן מקרא דאחרי רבים להטות, וע"ז לא פליג רבי מאיר לומר דחיישינן למיעוטא כמו דלא פליג בדיינים, אבל ברובא דליתא קמן כמו ענין רוב בהמות כשירות הן וכדומה דלא דמי לרובא דאיתא קמן שיהיו ענין כדיינים, דברובא דליתא קמן אין מציאות לפנינו לגרום היתר או איסור רק שיקול דעות על מציאות שהוא עפ"י מקרים היותר שכיחים ורגילים, רוב זה אינו נלמד מקרא זה של דיינים, דשם אינו מטעם בירור, ורובא דליתא קמן הוא מטעם בירור, ומשו"ה עלינו לומר דענין זה דקיי"ל דאזלינן בתר רובא דליתא קמן קבלנו הלכה למשה מסיני, או דקבלו חז"ל דגם זה כללה תורה בקרא זה דאחרי רבים להטות, וע"ז פליג רבי מאיר ואומר דחיישינן למיעוטא, והיכא דלא אפשר שאני היינו דשם בע"כ עלינו לומר דבהכי חייבה תורה או הכשירה תורה, כיון דאמרה תורה מכה אביו יומת בהכי חייבה תורה וכן כל מה שהובא שם בגמרא פרק קמא דחולין:**

[ו]: **ולפי"ז שני עניני רוב אלו נפרדים המה, רובא דאיתא קמן אינו מברר את המציאות כלום ונשאר הספק כמו במחצה על מחצה, רק לענין הכרעת הדין מהני רוב זה כמו בדיינים, ורובא דליתא קמן הוא ענין בירור לברר ולהכריע את המציאות שאמרה תורה לנו לסמוך על בירור זה בין לקולא ובין לחומרא:**

13. תוספות מסכת יבמות דף קיט עמוד א

מחזורתא מתני' ר"מ היא - דחייש למיעוטא מיהו אנן לא קי"ל כר"מ אף על גב דאתי סתמא דמתני' כר"מ בהא דחייש למיעוטא [אפ"ה] לא קי"ל כוותיה מדאמר בפ"ק דחולין (דף יא: ושם) ור' מאיר היכי אכיל בישראל משמע דאנן שפיר אכלינן...

14. ערוך לנר על יבמות דף קיט/א

מה לי איסור כרת: בה' י"ט (פ"א) הביא המ"ל קושיא בשם תרומת הדשן אמה שמחלק רש"י הכא בין לענין ספק ובין לענין הרחקה דדוקא בספק אין חילוק אבל לענין הרחקה שפיר מחלקינן והרי לעיל (דף פ"ב) אמרינן כן לענין בטול במאה דהוי הרחקה ולא ספק והניח בצ"ע, ועוד הקשה ממה דאמרינן לעיל (דף קי"ד) י"ט דאיסור לאו וכו' הרי ג"כ דלענין הרחקה מחלקינן בין איסור לאו לאיסור סקילה, ולענ"ד י"ל כיון דלעיל (דף פ"ב) מקשה לרבא דסותר דבריו דהכא ומסיק בקשיא וכיון דלא מסיק בתיובתא ע"כ הקושיא יש לה תירוץ קצת דהא מטעם זה פוסק הרמב"ם כל מה דאסיק בקשיא ולא בתיובתא, ולפ"ז י"ל דודאי המקשן לעיל לא מחלק בין גזירה להרחקה אבל הכא כתב רש"י אחר דכבר אמר לעיל קשיא ותפרש הטעם דלכך ליכא סתירה בין דברי רבא דהכא ודבריו לעיל דיש חילוק בין ספק להרחקה דלענין הרחקה ודאי מחלקינן בין כרת ללאו ולכן גם סוגיא דלעיל (דף קי"ד) דאזיל ג"כ לפי המסקנא א"ש ומשם גופא ראי' לשיטת רש"י כאן:

15. דף על הדף מסכת יבמות דף קיט עמוד א

ועיין בשו"ת נודע ביהודה (או"ח מהח"ק סי' כ"א) שדן אי איכא איסור חמץ נוקשה בערב פסח אחר חצות, דלהסוברים דנוקשה אינו אסור אלא מדרבנן דגזרו אטו חמץ גמור, י"ל דלא גזרו רק בפסח שאיסורו איסור כרת, אבל בערב פסח דאיכא לאו בעלמא י"ל דלא גזרו. ועיי"ש שהביא דברי התרוה"ד ודן בהם הרבה ומביא ראיות לכאן ולכאן אי מצאנו בגזרת חז"ל לחלק בין איסור לאו לאיסור כרת. וע"ש עוד שהסתפק אי קיי"ל כהך דרבא דמה לי איסור כרת מה לי איסור לאו, ועיין משל"מ (פ"ג מהל' תרומות סוף הי"ז) דנקט בפשיטות כרבא.

• **שערים מצויינים בהלכה- יבמות פב**

רישא איסור לאו, סיפא איסור כרת כו'.
מבואר מזה דיש מקום לחלק ביניהם,
להחמיר באיסור כרת ולהקל באיסור לאו,
ומקשה הגמ', הא רבה אמר כל בדאורייתא לא
שנא איסור לאו, ול"ש איסור כרת, ומשמע
דדוקא רבה סובר כן. וכזה מצינו לקמן (קיד.).
שבת דאיסור סקילה גזרו בה רבנן, יו"ט
דאיסור לאו לא גזרו בה רבנן. ועיי"ש מה
שכתבנו, בהא דמצינו במס' ביצה (ב:) להיפוך,
שבת דחמיר סתים לן כו' שמעון דלית ליה
מוקצה, יו"ט דקיל סתים לן כו' יהודה. *

16. חידושי הרישב"א מסכת יבמות דף קיט עמוד א

אלא אמר רבא רישא חזקה ליבום ורובא לשוק וחזקה לא עדיפא כרובא ואתי מיעוטא דמפילות סמוך לחזקה והויה ליה כפלגא ופלגא. **ויש שפירשו וכן נראה מפרש"י ז"ל בהדיא דהאי פירוקא דרבא אליבא דר"מ כדאוקימנא מעיקרא וכדאוקימנא נמי כר"מ סיפא בהדיא. וק"ל למה לי למימר אליבא דר"מ דחזקה לא עדיפא כרובא דהא אפילו נימא דחזקה עדיפא כרובא אתיא שפיר, דרובא וחזקה כפלגא ופלגא סמוך מיעוטא דמפילות לחזקה הויה לה חזקה כרובא ואיכא אכתי מיעוטא לאיסורא ולמיעוטא חייש ר"מ, וי"ל**

דאה"נ ומיהו קושטא דמילתא בעי רבא לומר דחזקה לא עדיפא כרובא, תו ק"ל הא דאמר בפרק עשרה יוחסין ובפרק כסוי הדם גבי תינוק הנמצא בצד העיסה דר"מ מטהר ופרישנא טעמא ידידה משום דרוב תינוקות מטפחין ומיעוט אין מטפחין ועיסה זו בחזקת טהורה עומדת סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע לה רובא, אלמא כל היכא דאיכא מיעוטא דמסייע לחזקה לא חיישין לרובא כלל ואפילו להקל סומכין על החזקה ואילו הכא חשיב להו כפלגא ופלגא, וי"ל דשאני התם דאפוש' טומאה לא מפשינן וכל היכא דהוה להו פלגא ופלגא בהכי סגי ליה לר"מ לאוקומי בחזקת טהרה, ולפי שיטה זו לית להכתא כמתני', דר"מ הויה חייש למיעוטא אלא כרבנן דלא חיישי ליה, הלכך רישא נמי תנשא לשוק דאזלינן בטר רובא בין להקל בין להחמיר.

אבל הנכון כמו שפי' בתוס' וכל המפרשים ז"ל דרבא השתא מוקים מתני' לדברי הכל בין לר"מ בין לרבנן, ורישא לא תתייבם ולא תנשא ואפילו לרבנן דה"ל כפלגא ופלגא כדמפרש ואזיל, דמשום רבנן איצטריך למימר דחזקה לא עדיפא כרובא, דאילו עדיפא כרובא כי סמכין ליה מיעוטא דמפילות תו לא הוה חיישין למיעוטא ומתייבמת, וסיפא אינה חוששת ואפילו לר"מ משום דהו"ל מיעוטא דמיעוטא, **ויש שגורסין בפירוש אלא אמר רבא לעולם רבנן היא, וכן פי' רבינו האי ז"ל ורבינו אלפס ז"ל, והויה לה מתני' הלקתא**

ולא תנשא ולא תתייבם, ומיהו איכא למידק מההיא דתינוק שנמצא בצד העיסה דרבנן מטמאים ופרישנא טעמא ידידהו משום דסברי דמיעוטא כמאן דליתיה דמי ורובא וחזקה רובא עדיפא, ואילו הכא אמר' דסמכין מיעוטא לחזקה והויה לה כפלגא ופלגא, וי"ל דהתם רבנן אינם מטמאים טומאת ודאי לשרוף אלא שמתמאים אותה לתלות ולפאוקי מדר"מ שהוא מטהר, והיינו דאמר' דמיעוטא דהכא כמאן דליתיה דמי לענין שנטהר את העיסה ועדין הרוב מכריע בדבר לטמא לתלות מיהת, דאפילו מצרפינן מיעוטא לחזקה הו"ל כפלגא ופלגא וטמא לתלות, וכדאמרין התם בעשרה יוחסין לא זו היא חזקה ששורפין עליה את התרומה, וה"ל מוכח בפרק כל היד (י"ח א') בשמעתא דאמר ר' יוחנן בשלשה מקומות הלכו חכמים אחר הרוב ועשאוהו כודאי ואמר' למעוטי מאי אילימא רובא דאיכא חזקה בהדה דלא שרפינן את התרומה הא אמרה ר' יוחנן חדא זימנא דתנן תנוק שנמצא בצד העיסה וכו', אלמא לא עשו רובא דאיכא חזקה בהדיה כודאי אלא סומכין מיעוטא לחזקה לספק את הרוב לתלות לרבנן ולר"מ להכריע לקולא דלא מפשינן תלו' דטומאה, ואע"פ שהלכו אחר הרוב ועשאוהו כודאי גבי עיסה בתוך הבית וצפרדעים ושרצים מטפלים שם ונמצאו חתיכות בעיסה ואפילו לשרוף כדאיתא התם בפרק עשרה יוחסין, כבר פרש"י ז"ל דשאני התם משום דהויה רובא דאיתיה קמן, א"ל איכא למימר דכיון דודאי נגעו אין חזקתה של (שלי') [עיסה] כלום שהרי הורעה וכדפרישנא טעמא במסכת נדה גבי שליא בבית, כל זה מיסודו של הרב רבינו הרמב"ן ז"ל.

וסיפא דקתני יצתה מלאה חוששת ואע"ג דאיכא אכתי חזקה ורובא לשוק, י"ל דכיון דמלאה היא החזקה קצת ליבום שראוי לחוש לה ואין הולכין בה אחר הרוב להקל, וליכא למימר דלא תיקום בחזקת יבום כלל דדילמא תפיל, דכיון שהיא מעוברת אין אומרים שמא הפילה דה"ל כמיתה ולמיתה לא חיישין, והכא נמי כיון שיצאה מלאה ועבר זמן לידתה אין חוששין שמא הפילה, וכל שאתה אומר שלא הפילה והוה לה ולד של קיימא אין כאן אלא פלגא ופלגא דכל היולדות מחצה זכרים ומחצה נקבות הילכך חיישין שמא ילדה זכר והויה זקוקה ליבם, **ואי קשיא לך דכולה שמעתין לא אמרינן אלא מיעוטא דמפילות בלחוד ואמאי לא מנינן נמי מיעוטא שאין מתעברות כלל וטפי ליה שיעורא דלא למיחש לולד, וי"ל דאותן שאינן מתעברות מיעוטא דמיעוטא גריעא הוא ובכלל מיעוטא דמפילות חשבינן להו דלהו תרויהו מיעוטא שלם.**

17. ערוך לנר מסכת יבמות דף קיט עמוד ב

ואמרי קשרו חלוצה לכהן. הא דגזרינן כל הני גזירות והרי בכל מקום אמרינן גזירה לגזירה לא גזרינן אם לא דחדא גזירה היא כדאמרינן ביצה (ג א) והכא לא שייך זה **בלענ"ד דהכא חששו טפי משום דחלוצה לכהן מדרבנן ודברי סופרים צריכים חזוק** וכדאמרינן לעיל (פה ב) ע"ש, ובזה נ"ל ליישב מה שהקשה הבית שמואל (סי' מ' סק"ח) במקדש לאחר ל' דשניהם נותנים גט דא"כ אתה מצריכה כרוז לכהונה ע"ש די"ל דגרושה דאורייתא היא לכהן ובזה לא חיישינן לדלמא שרי גרושה לכהן דדברי תורה א"צ חיזוק:

18. ערוך לנר מסכת יבמות דף קיט עמוד ב

אמר ר"פ בגרושה. צ"ע דלמה תשאר עגונה לעולם הא יש לה תקנה ע"י שיקדשה אחד דהא בקידושין אין איסור ויגרשה ונפסלת לכהונה ושוב ישאנה, ועיין ברבינו ירוחם (נתיב כ"ה) הביאו גם הב"י (בסי' קנ"ו סוף סקי"ג) שהאריך להסתפק בשם הר"ש אם יש תקנה ע"י שתדור הנאה שלא תנשא לכהן והניח בצ"ע וכל מה שכתב שם לא שייך לענין תקנה זו ואם נאמר דלא חלקו רבנן דחששו דלמא תבטל התקנה א"כ גם ספק הר"ש נפשט שפיר ועיין בריטב"א לעיל (לו א) וצ"ע:

19. בית הבחירה למאירי מסכת יבמות דף קיט עמוד ב

זה שביארנו במשנתנו בהלך בעלה וצרתה למדינת הים שלא תנשא ולא תתיבם שאלו בה בסוגיא זו ולעולם ותירץ זעירי לעצמה שלשה כלומר אם אין לה צרה כל ששמעה שמת בעלה צריכה להמתין שלשה חדשים לחברתה ר"ל במקום צרה תשעה חדשים ממתית בעלה ולסוף תשעה מיהא חולצת ותנשא וכן פסקו הרבה מפרשים וכמו שאמרו בפרק החולץ מידי תחלוץ ולא תחלוץ קתני לא תנשא ולא תתיבם קתני בלא חליצה הא כל שחולצת מותרת לכתחלה וכן הדין שאין לומר לעגנה כל ימיה מחשש כרוז של כהונה והרי כמה דברים התירו משום עיגונא ולא אמרו כל שעולה ליבום כו' אלא בדידה אבל לא בצרתה ומכל מקום גאוני הראשונים וגדולי הפוסקים והמחברים פסקו כמה שתירצו בה אבין ורב מתנה שמא יהא ולד של קיימא ולא תהא חליצתה כלום ואינה נזהרת מלינשא לכהונה ויבאו לטעות בה להתיר חלוצה לכהן ואף לכשתצריכנה כרוז להודיע שלא היתה חליצתה כלום איכא דחזי בחליצה ולא שמע בהכרזה ואם כן אף לאחר חליצה אינה מותרת וכמו שאמרו טעם זה בפרק החולץ ואע"פ שנדחה שם כמה שכתבנו מידי תחלוץ ולא תחלוץ קתני דחיה בעלמא היא ולא סמכינן עלה וטעמא ודאי טעמא מעליא הוא שהרי ר' יוחנן פירש טעם זה בעצמו למה שאמרו שהיבמה לא תחלוץ תוך שלשה חדשים והילכך אף לאחר חליצה נאסרה ואם כן זו שאמרו בפרק האשה שלום ניתן לי בן במדינת הים ואמרה מת בני ואחר כך מת בעלי מת בעלי ואחר כך מת בני אינה נאמנת וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתיבמת ואם איתה ליחוש דילמא אתו סהדי ואמרי כדקאמרה ונמצאת מצריכה כרוז לכהונה פירושה כן בגרושה שכבר היא אסורה מאיליה לכהן כמו שכתבנו שם במשנה השישית אי נמי דאמרה אני והוא ר"ל אני ובעלי ובני נחבינו במערה כלומר ואין חשש שיבאו עדים שהרי לא היה אדם עמהם הא לאו הכי לא תחלוץ ותעמוד עגונה כל ימיה **ומכל מקום אם פקחת היא תקדש את עצמה ותהא צריכה גט** וכדקיימא לן בעניותנו צריכה גט ואחר כך תחלוץ שהרי אין כאן חשש כרוז שכבר היא אסורה מאיליה:

• יש לדייק מכאן שלא היה להערוך לנר ספר בית הבחירה למאירי

• יש לדייק מכאן שלא נותנין לה עצה, רק אם פקחת היא, תקדש את עצמה

20. תוספות מסכת יבמות דף קיט עמוד ב

מאי טעמא דרבי אלעזר משום דקסבר צרה מעידה לחברתה כו' - תימה לר"י אמאי לא פליג רבי אלעזר באידך פירקא (לעיל קיז.) גבי הכל נאמנים להעידה חוץ מחמותה כו' וקחשיב צרתה ויבמתה ואי ר' אלעזר איירי לבתר דאינסבא צרה מכל מקום ליפליגי גבי ההיא דמת בעלי ואח"כ מת חמי תנשא וחמותה אסורה ור' אלעזר לא אסר כיון שנשאת הכלה ונראה לר"י דלא דמי דלעיל ודאי שהצרה או היבמה באה להעיד על חברתה אין לה להיות נאמנת אפי' לר' אלעזר אבל הכא כל אחת אינה מתכוונה להעיד על חברתה אלא על עצמה וממילא נאמנת על צרתה כיון שאין מתכוונה להעיד על חברתה.

1. חזון איש אה"ע סימן כ ס"ק ג

(ג) ודעת הו"ד שיש כח ביד חכמים לעקור דבר מהי"ת בדבר שיש בו טעם, וכייוו דמתחלה נהנה תורה על דעת חכמים להכריע מה נקרא ידועה ועד להחיר אשה איש, וחכמים יקבעו בזה חקים קבועים לכל ישראל, או כל ב"ד לבני עירם, וכל שלא קבעו ב"ד לא מקרי עדות זולת ב"ד עדים שאמרה תורה בפירוש אבל כשישנו ב"ד והסכימו על מופת מן המופתים שיבא חשבו כעדים, הרי זה רצוי לפני המקום ע"פ התורה, וכן כחצו הו"ד צנור מ"ג ב' ד"ה והאי, שיש כח ביד חכמים לקבוע מה הוא מת מ"ב, כמו שגראה להם הענין שקרובים יתשללו מקבורתו, וכ"כ הו"ד ע"ז י"ג א' שיש כח ביד חכמים לקבוע הדברים בענין לער בע"מ אחרו לנורך האדם שהותר, כפי לורך בחיקון שמירת התורה, ולפי דברי החו"מ נחישנו כל הסוגיות, שדנו לענין כחוצה אם הוא בכלל תקנת חכמים, שאם אמרו רק לענין היתר האשה משום עיגונא, נשאר לענין כחוצה כמו בנתי תקנתם, ולכ"ע אין האחים נכנסים לנהלה, שלא קבעו חכמים נאמנות ע"א לענין זה וכן בחנו לי כחוצה, [אפשר משום שאין כאן משום עיגונא כיון שאין עיקר דאגתה אדות נשואין אי"ג חיישין שנחה עינה בממון] וכן בנתה בנה לא האמינוה, ולענין להחמיר לאסור לרעה בתרומה נחלקו אם החמירו חכמים בזה, ואפשר דר"ע לא אסר אלא מדרבנן, ונראה דגם כונת ריטב"א כההו"ש שבי שהדבר מסור לחכמים יע"ש וא"כ צ"ח שאמרו אמרו ומה שלא אמרו לא אמרו, וכן פי' הלח"מ ספ"ג מה' גירושין דעת הרמב"ם, ולפי"ז אין כאן מחלוקת כלל בין הפוסקים בענין זה, ומש"כ הנו"ב דע"א מהימן מדאורייתא ויורדין לנהלה על פיו לא נראה כן במשמעות השמועות ולא בל' ה"מ.

2. חזון איש אה"ע סימן כ ס"ק כב

במערה, חוללת, ואם איתא אכתי אחר מ"ריב כרוז לכהונה דהא היא ע"מ נאמנת לאחר חליצה, לענין כהונה, וא"כ אין להחיר לה לחלוץ שלא יאמרו חלוצה מותרת לכהן, מיכה י"ל דלעולם ביה רצוי לומר שתחלוץ ולא תנשא לכהן אף אם יבואו עדים שמצ בעלה ואח"כ מת בנה, אלא שראו חכמים שאין רצוי לגזור כן שגראה כחוצה שהכל יודעין שאין חליצה כולם, אבל בלא עדים חלה על פיה, שפיר מהירין לה לחלוץ ואסרינן לה לכהן, אי"ג ע"ג דע"א מהימן, היא ע"מ חונה חונה נאמנת כמו בשבוי דע"א מהימן זה, והיא ע"מ חונה חונה נאמנת, ועוד כיון. דאמרה יש לו בנים קדם חליצה ואז חונה נאמנת, אין מועילה בגדה שני לאחר חליצה, [ומיכה ע"כ אין ע"א נאמן להחיר ספקות לכהונה דהא אין ע"א נאמן ביוחסין כדאמר בתובות כ"ד א' ואין נאמן להשיאו אשה וכמש"כ ב"ש ס"י ג' סק"ז ואין חילוק במענת יוחסין בין פסול דאורייתא או דרבנן, וכיון דספק חלוצה הוא ספק חלולת זה ובזרעה אין ע"א נאמן זה ועי' לעיל ס"י א' ס"ק י"ג].

(כב) ולפי"ז חלוצה שע"א מעיד שגולד לו בן, אינו נאמן להחיר לכהן, ואע"ג דחלוצה לכהן דרבנן מ"מ נראה דאין ע"א נאמן, וכמו במישון שאין ע"א נאמן להחיר לעולם כמש"כ הו"ד יבמות ק"ז ב' ד"ה מכשירין, וגם אין להאמין לע"א כיון דאם אמר קדם חליצה נאמן כדאיתא בשו"ע ס"י קנ"ז ס"ח, דש"מ דאיכא דייקא והאמונהו חכמים לע"א, אבל לאחר חליצה, שאין נפקותא אלא לכהן לא האמונהו חכמים, ואפי' אם נשאת נראה דחלה. ולכאורה ראי' לזה מהא דאמר יבמות ק"ע ב' באמרה מת בעלי ואח"כ מת בני באמרה אני והוא נחבאו

3. שערים מצויינים בהלכה

ספק ספיקא, שמא הולד נקבה, ואת"ל זכר שמא נפל הוא, והקשה המג"א, הא בלא"ה מותרת, דהולד הוא טהרה בלועה דאינו מטמא, כדתנן במס' אהלות (פ"ו מ"ח), ונשאר בצ"ע, והערוך לנו תירץ, דהרוקח מתיר אפי' אם מלאה ימיה ללדת, דהוה אמינא ניחוש שמא תלד שם, ומיד כשיצא לאויר העולם יטמא, ולזה קמ"ל דלא חיישינן דיש ספק ספיקא, עי"ש.

שם ע"ב ואייתי מיעוטא דמפילות סמוך לחזקה כו'. עי' במג"א (ס"י שמג סק"ב) שהביא בשם הרוקח, דאשת כהן מעוברת מותרת ליכנס לאהל המת, דיש כאן

ת. ואומרים, שהגאון בעל התומים נשאל מאחד מחכמי הגוים, הרי כתוב בתורה אחרי רבים להטות ואתם המעט מכל העמים וא"כ למה לא תקבלו אמונתינו? והשיב לו הגאון, כי דין רוב לא נאמר אלא בספק ולא בודאי, כגון בתשע חנויות מוכרות בשר שחוטת, ואחת מוכרת בשר נבילה, ונמצא בשר ואינו ניכר, הלך אתר הרוב, אבל אם החתיכה ניכרת שהוא מהמיעוט, לא מהני רובא, וכן אנחנו, אין לנו ספק באמיתת אמונתנו ולא יוכל הרוב להעבירנו מדעתנו. והתירוץ הזה אמת וברור, אבל לפי המבואר למעלה בלאו הכי אין מקום לשאלה זו, דהכתוב אחרי רבים להטות נאמר בדיינין, שהן כולן כשרין לדון, שאינן נוגעין, אבל אם רוב הדיינין הן נוגעין ומיעוטן אינן נוגעין, בזה שומעין להמיעוט, ובעניני אמונה ודת אי אפשר לאדם להכיר את האמת, רק אם יהיה חפשי מכל תאוות עוה"י, ואנשים כאלו אינן נמצאים כלל בשום אומה ולשון, רק אצל חכמי ישראל הקדושים כמלאכי אלקים, ואף אם היו אצל

חכמי האומות, באיזהו זמן, אנשים הנקיים מתאוות עוה"י, אבל הם מיעוטא דמיעוטא נגד חז"ל הקדושים, אשר היו לאלפים ולרבבות, כמאמרם, שהיו נביאים בישראל כפלים כיוצאי מצרים, אלא שנבואה שלא הוצרכה לדורות לא נכתבה, וכן לאזוניהם, בדורות התנאים ואמוראים, וא"כ מדין הזה בעצמו — אחרי רבים להטות — נמצא, טאנו חייבין לשמוע לקבלתנו מרז"ל, אשר רק הם היו כשרין לדון בעניני אמונה, בהיות שכלם חפשי משום נטית רצון כל שהוא. והשאלה הזאת, דומה למי שעובר על בית משתה יי"ש ושמה נמצאים מאה שיכורים, המתגוללים באשפה והם ישאלוהו, הלא אנחנו מאה אנשים ואתה איש אחד למה לא תעשה כמונו? כן בדבר הזה, זולת חכמי ישראל כל העולם המה שיכורים מתאוותיהם, כמאמרם, אין לך בן חורין, אלא מי שעוסק בתורה, כי בלי עסק התורה, אי אפשר לשום אדם להשתחרר מיצרו הרע, המטה את שכלו לרצונותיו.